

8 [i.34] Ad Nobilem et litteratum virum
DOMINUM IOANNEM HAMMONIUM,
amicum suum colendum et
Magistrum olim studiosissimum
gratiarum actionis ergo

*Quid, male grata fides? Reminiscere, Musa, magistrum,
versibus ille tuis rite legendus erit.*

*Nam nisi Pegasides te deduxisset ad undas,
ipsa nec in cartis tu legerere tuis.*

5 *Quod me docta ferunt tenuem suffragia Vatum,
quod populus Musas quid putat esse meas,
acceptum superis et fido deinde magistro
id fero. Sit superis gratia sitque tibi.*

*Si quis erit, nostras qui forte probarit opellas,
de merita crescent nomina laude tibi.*

10 *Forsitan et cum me fatalis ceperit urna
tuque soli fueris conditus in gremio,
si, qui dicat, erit teneras heic Westonis artes
liquit inextinctum mortua mnemosynon,*

15 *dixerit hoc etiam: didicit prius illa Magistro
Hammonio, foliis exstat et unde suis.
Interea haecce legas placidus: meliora dedissem,
otia si Musis integriora forent.*

Vznešenému a vzdělanému muži,
panu Janu Hammoniovi,
svému milému příteli
a bývalému přehorlivému učiteli
z vděčnosti

Na učitele si vzpomeň a zahraj mu, nevděčná Múzo,
ať se ve verších tvých o něm po právu čte.

Kdyby tě neuměl dovést k pramenům, kterým dal Pegas
ze země vytrysknout kdys, sotva by čten byl tvůj spis.

5 Když dnes mé nadání skromné i učení básníci chválí
a lidé mají můj zpěv za dílo hodné Múz,
vděčnost učiteli patří a také dobrému nebi.

Proto ať je vzdán dík nebesům a tobě též.

Jestliže náhodou někdo mé skromné pochválí dílko,

10 po právu jméno tvé získá si chválu i čest.

Snad až pojme mé tělo osudem určená urna

a ty budeš též po smrti uložen v zem,

někdo připomene, že Westonia i po smrti
přece zanechala dílo nesmrtelné,

15 měl by povědět též, že předtím ji naučil tomu
Hammonius, jenž tak přítomen v díle je s ní.

Zatím si s laskavou myslí přečti tato má slova.

Napsala bych ti líp, kdyby Múzy mé měly klid.

- Dum queror et tristem, Barviti, consecro causam
virgo tibi, precibus tu sinis esse locum.
Quae loquor, ingenua sic accipis omnia mente,
ut credam ob gemitus te doluisse meos.*
- 5 *Quin etiam sperata diu solamina dicis
et das pollicitis congrua signa tuis.
Caesar enim, quod ais, mea damna levabit abunde
et faciet, voti compos ut esse queam.
Jam mandata dedit Sternbergio et ille dolentem*
- 10 *discussis hilarem luctibus esse jubet.
Ergo, quid est causae, quod spe solata relinquo?
Cur differt alius, quod dare Caesar avet?
Tu nisi, Barviti, mandatum Caesaris urges,
vix jussam (o jubeas) experiemur opem.*
- 15 *Tolle moras, quicumque mihi differre videris
caesarii auxilii robora, tolle moras,
si, mea quae patitur genitrix, tibi fata precarer,
sentires, quid sit, quam grave ferre famem.*

Témuž pánovi (Janu Barvitiovi)

- Když teď, Barvitie, lkám a smutný ti svěřuji případ,
vím, že k prosbám mým dívčím nakláneš sluch.
Přijímáš, cokoli říkám ti, vždycky se šlechetnou myslí.
Proto troufám si říct, nade mnou lítost že máš.
- 5 Vždyť nám dokonce útěchu skýtáš, po níž tak toužím,
jasně znáš najevo dát, splnit že hodláš svůj slib.
Císař totiž, jak říkáš, vydatně zmírní mou bídu,
slíbí a udělá vše, cokoli mohu si přát.
- Šternberk už obdržel příkaz a rozkázal, abych se vzdala
- 10 konečně všech svých slz, s radostí bavila se.
Tedy co pře se týče, mám naději nadále žítí?
Proč jiný zdržuje to, císař co dáti mi chce?
- Jestli teď, Barvitie, neuplatníš císařův mandát,
stěží i na rozkaz tvůj pomoci dočkáme se.
- 15 Neváhej už, ať zvíš, kdo zdržuje císařskou pomoc,
ať to však kdokoli je, ty sám neváhej už!
Kdybych ti vyprávěla, jaký osud snáší má matka,
poznal bys, jak nám je. Je těžké snášeti hlad.

- Vix potero querulos cohibere puella dolores
ex obitus fama, magne Melisse, tui.
Jam tibi responsum, jam metra petita parabam,
festinant vultus ipsa videre tuos.*
- 5 *Ecquid in hoc maestis jucundius orbe relictum est,
quam tanti adspectus colloquiumque viri?
Te duce sperassem laudabile ludere carmen
et mea iudicio subdere coepta tuo.
Censor acutus eras in barbara secula, vitae
10 norma tuae, pietas unica semper erat.
Quid deceat vatem, quid spectet dia poësis,
vel clarias poteras erudiisse deas.
Non ego versiculis, non metior aure Poëtam,
versificatorem quaelibet hora facit.*
- 15 *Flacce, tua blaterem venia: anne poëtica solus
est numerus? Numerum quin magis ordo regit?
Ordinis articulos vis enthea concipit oestro,
hinc mihi divinus mente Poëta vir est.
Talis erat noster vatum ille monarcha Melissus,
20 dignus ab extrema posteritate cani.
Sed quia sordescunt fatuo aurea carmina mundo,
atque utrem potius gaudet habere Midas;
a superis merito translatus ad astra Melodes,
angelicis adhibet dulcia plectra choris.*
- 25 *Salve, chare Deo, flos pure, Melisse, Camenae,
et cape Westoniae dona suprema tuae.
Nominis illa tui memor ad pia busta quotannis
pro Lauru violas, Attica sarta, feret.*

Na smrt téhož (Paula Melissa)

- Stěží dokáži potlačit dívčí nářek a bolest
nad zvěstí o smrti tvé, velký Melisse můj.
Právě jsem dopis ti psala a básně, o něž jsi mě žádal.
Spěchala jsem, abych zas tvoji uzřela tvář.
- 5 Zůstalo snad nám na tomto světě cos lepšího vůbec
než s mužem takovým být, moci rozmlouvat s ním?
Doufala jsem, že pod tvým vedením pochvalnou báseň
složím a počin svůj k posouzení ti dám.
Kritikem jsi byl břitkým v našem barbarském věku.
10 Zbožnost jedinečná dávala životu řád.
Dokonce klarské dívky bys mohl učiti o tom,
co dělat věštec má, co božské básnictví chce.
Veršíky ani básníky nechci měřiti sluchem.
Básníka stvořiti můž okamžik jakýkoliv.
- 15 Horáci, blábol mi promiň! Což opravdu podstata básní
v pouhém je počítání? Neřídí počet spíš řád?
Básnické nadšení ovládá prvky, z nichž skládá se dílo,
proto pro mysl mou básník božský je muž.
Takový Melissus byl, náš slavný básníků vládce,
20 který od potomků všech navždy má opěván být.
V pošetilém světě však reznou i zlaté básně,
Midas spíš raduje se nad plným měšcem svým.
Právem byl pěvec přenesen mezi nebeské hvězdy,
sladce tam na lyru hrá, spolu s ním andělský sbor.
- 25 Melisse, Kamény synu, šťastně raduj se v Bohu.
Od Westonie si vem její poslední dar.
V paměti bude chovat tvé jméno a každým rokem
atických fialek květ ověncí náhrobek tvůj.

37 In obitum NOBILIS ET GENEROSAE FAEMINAE
Dominae Ioannae,
Piae Memoriae Magnifici et Generosi Domini
Edovardi Kellei de Imany,
Equitis aurati Sacraeque
Caesareae Majestatis Consilarii
derelictae Viduae,
Matris suae honorandissimae charissimaeque,
Lachrymabunda effudit Filia

*Mortis inexpletae, quae vis et quanta potestas,
hac nisi sit tactus, dicere nemo potest.
Hanc saevire quidem per corpora sola putaram,
nec jaculis animum posse ferire suis,
5 sed res ipsa docet longe contraria: laesam
vulnere et expertam me facit ista loqui.
Major in internam mortis truculentia mentem,
corporis inque artus assolet esse minor.
Hoc ubi prostratum telo traiecit acuto,
10 ictibus haud poterit pluribus esse locus.
Nescio, quot stimulis mens est obnoxia quotque
pectoris in sensus praevallet illa modis?
Nam tibi quot charos extinguit sanguine junctos
et quot amicorum morte perire facit,
15 tot tibi sive tuo quasi praesens vulnera cordi
infligit, toties te cruciando necat.
Non adimit vitam, verum in mala plura reservat,
dum ferit, in plagas vult superesse novas,
quas ita ferre grave est, ut tela novissima quivis
20 talibus exemptus sustinuisse velit.
Ipsa ego quae tulerim mortis sub pectore morsus,
durius est ipsa morte referre mihi.
Me ferit infantem, menses cum nata fuisset
vix senos, miserae vulnera dura dedit.*

Na smrt vznešené a urozené ženy,
paní Johanny,
pozůstalé vdovy po znamenitém a urozeném panu
Edwardu Kelleyovi z Imany zbožné paměti,
pasovaném rytíři a rádci
svaté císařské Milosti,
své velmi ctěné
a milované matky,
v slzách tonoucí dcera

Jaká tkví síla a moc ve smrti nedosycené,
nikdo neumí říct, jehož se nedotkla už.
Myslela jsem, že její zuřivost jen těl se týká,
ducha však že není s to ranou zasáhnout svou.
5 Věc se však naopak má, jak dnes vím. Poranila mne,
takže ze zkušenosti o ní mluvit jsem s to.
Vůči hlubinám mysli je smrti zuřivost větší,
menší údy zlomí, tělo promění v prach.
Tam, kde ostrá zbraň člověka srazila k zemi,
10 nezbývá místa víc, kam by se zabodl šíp.
Nevím, kolik podnětů mysl zpracovat umí,
zda je cennější snad, nežli je srdce cit.
Neboť kolika pokrevním blízkým tvým uzmula život,
kolik přátel tvých zahubila už smrt,
15 tolikrát zranila tebe, probodla i srdce tvoje,
jako by byla tu, zraňuje a mučí tě.
Nedovolí ti žít, ale mnohé zlo nadále chystá,
každým úderem svým vrhne tě do větších běd.
Ty je však tak těžké snášet, že raději kdokoliv chtěl by
20 vyhnout se jim, než by nové vydržet měl.
I pro mne vyprávět o tom, jaké smrtelné rány
nosím v srdci svém, těžší je než sama smrt.
Mne jako dělátko nebohé, když šest mi měsíců bylo
ještě neúplných, ranou postihla zlou.

25 *Quae non illa quidem, sed ploret adultior aetas
ipsum (proh superi) mi rapiendo patrem.
Quod vix incepti teneris sentiscere in annis
vulnus, quum stimulis institit illa novis.
Atque aviam summa feritate necavit utramque,
30 neptis ego quarum cura suprema fui.
Inde miserta mei celso sunt Numina caelo,
qui vice sit patris dant vitricumque mihi.
Quo contenta fui, qui ceu pater alter amavit,
cui fuit ut fratris, sic quoque cura mei.
35 Sed rapit impatiens mihi mors et Livor eundem,
sic mea spes tumido pressa furore jacet.
Frater erat reliquus de tot materque propinquis,
sperabam his hostem parcere velle tribus.
Sed neque mors istis satiata doloribus instat
40 non intermissis me cruciare malis.
Protinus et fratrem medio sub flore juventae
sternit et haec nobis gaudia falce metit.
Hic etiam lachrymis et iniqua sorte squalentem
lumine conspexit lucidiore Deus.
45 In thalamos jungit, levet ut mea damna, maritum
fratre magis charum fitque iterata Trias.
Faenora conjugii post tempora justa sequuntur
et genitrix avia est facta, vir ipse parens.
Filiolam primo partu puerumque secundo
50 dat Deus, ut levius damna priora feram.
Sed mors, quae paucis invita pepercerat annis,
rursus in invisum suscipit arma caput.
Spemque patris, parvum divellit ab ubere natum
vulneribus renovans signa vetusta novis.
55 Haec reparare Diis quoque visum damna, puellam,
qui maesti referat spem patris, alter adest.
Atropos hic odiis iterum succensa novatis,
eheu barbarico plena furore fremit.
Quoque magis favit Numen caeleste misellae,
60 hoc minus illa mihi desinit esse minax.*

25 Nad ní jsem nelkala tehdy, ale až v pozdějším věku,
když mi vzala (probůh) otce mého co lup.
Sotva jsem pro útlý věk poznala hloubku té rány,
poznovu ostny své do mne zabodla smrt.
Tehdy mi v bezmezném vzteku zabila babičky obě,
30 které mě co vnučku svou s láskou opatrovaly.
Pak se však smilovala nade mnou nebeská božstva,
za otce v náhradu jsem otčíma dostala zas.
Miloval mě jak otec, i já jsem měla ho ráda,
pečoval nejen o mne, o bratra staral se též.
35 I jeho vzala mi závist a smrt divá v zuřivém vzteku
a tak pohřbila vráz veškerou nadějí mou.
Pouze bratr a matka mi ze všech příbuzných zbyli.
Doufala jsem, že smrt ušetří aspoň nás tři.
Avšak nebyla ještě smrt nasyčena mým bolem,
40 naléhá, stíhá mě dál souvislou řadou běd.
Navíc mi skosila bratra, ačkoli byl v květu mládí,
hrob mu poskytla zem, zmizel nám radosti zdroj.
Tu ke mně, která jsem lkala nad naším osudem krutým,
jasnější obrátil zrak všemohoucí náš Bůh.
45 Aby mi nahradil ztráty, dal mi za manžela muže,
dražší než bratr je mi, a tak znovu jsme tři.
V čase náležitém plod vydalo manželství naše,
matka babičkou je, otcem zase je muž.
Dcerku v porodu prvním a ve druhém zase nám chlapce
50 dal náš laskavý Bůh, aby mě zbavil mých běd.
Smrt však, jež – nerada asi – mě šetřila několik roků,
znovu na hlavu mou nenávist zamíří svou.
Oderve od prsu malého syna, tu nadějí otce,
novými ranami tak obnoví starých běd řad.
55 Napravit tuto ztrátu se bohům zachtělo, a tak
druhý synek přišel vrátit nadějí nám.
Tu však Sudička znovu ke mně vzplanula záští,
zuřivá, běda, je v barbarské zlobě své.
Oč více přálo mně ubohé konečně nebeské božstvo,
60 o to nehrozila miň, ohrožujíc mě dál.

*Nec mora grande malum parat et furibunda dolore,
qui superet reliquum, saucia corda quatit.
Nam mea te, genitrix, vitali lumine privat,
ut misera ingenti sim spoliata bono.*

65 *Mater enim quid sit, quae sit jactura parentum,
quam pupillorum lachryma crebra docet?
His ego juncta meae lugubria fata parentis,
heu procul a patria dissita sede gemo.*

*Non plus maternis me vocibus illa monebit,
70 nec mihi, cui dicam: consule, mater, erit.
Non ea plus soboli benedicens prona mihi que
signa dabit fronti pectoribusque crucis.*

*Ah morior, quoties hanc interiisse recordor,
usque adeo innato pectus ab igne dolet.*

75 *Siccine, mors, geminas tibi fas vibrare sagittas?
Sic paenis Titii me cruciare cupis?
Siccine cum superis audes contendere bello
et versare dolos et dare verba mihi?*

*Desine, saevitum nimis est, tua spicula conde,
80 sint saltem posthaec mitia fata mihi.*

*Sed rumpare licet, Deus est, qui damna levabit,
hic, qui discutiat nubila mentis, erit.*

*Hic virtute sua reliquos servabit amicos,
comprimet et vires, mors inimica, tuas.*

85 *Sit soboles mihi salva, precor, vivatque maritus,
caetera, quae tulerit sors, animosa, feram.*

*Et licet ipsa sequar matrem, cum venerit hora,
vitae causa mihi mors melioris erit.*

*Tu vero aeternum, genitrix veneranda, Valeto
90 hasque meas lachrymas ultima dona cape.*

Elisabetha Ioanna Leonis
ex familia Vestoniorum,
Angla

Chystá v šíleném vzteku neprodleně zlo další,
kterým poraní mé srdce víc nežli dřív.
Tebe, maminko má, zbaví života světla
a tak obere mě o dobra velkého zdroj.

65 Čím totiž je pro nás matka, co znamená rodičů ztráta,
o čem zpravují nás slzy sirotků všech?
Nyní ve spojení s nimi pláči nad osudem matky,
žaluji ještě navíc, daleko že je má vlast.

70 Nebude více mě ani kárat mateřskými slovy,
nebudu už moci říct: Porad' mi, maminko má.
Nepožehná mi více, dceři své, ani mým dětem,
neudělá nám kříž na čelo ani na hrud'.
Umírám, kdykoli pomyslím znovu na úmrtí její,
takovou žalostí plá srdce nad matkou mou.

75 Takovým způsobem, Smrti, smíš mávat oštěpem dvojím?
Tak jako Tityovi chceš mi dvojí dát trest?
Cožpak odvahu máš se v boji s nebešťany utkat?
Nadávat mi snad chceš nebo můj zvětšovat bol?
Ustaň už, dosti jsi zuřila, nyní své střely ulož,
80 aby konečně můj osud klidnější byl.

I kdybys zlostí pukla, však Bůh mé neštěstí zmírní,
najde se, kdo z mysli mé odstraní bolestný mrak.
Ten také mužností svou ochrání ostatní z přátel,
potlačí síly tvé, smrti nepřátelská.

85 Ať jsou děti mé zdravý, prosím, ať žije můj manžel,
s odvahou dokáží snést zbytek, jež zchystá mi los.
Až pak má hodina přijde a sama se za matkou vydám,
lepšího života dar moje mi připraví smrt.

90 Sbohem buď, maminko má, vždy budeš hodna mé lásky,
tento příval mých slz přijmi co poslední dar.

Alžběta Johanna Leonova
z rodiny Westoniů,
Angličanka.

II
MORALITY

38 [II.13] **Mediocritas**

*Ne me divitiae tollant, neque mergat egestas,
in medio statuas me, bone Christe, loco.
Ne, quod agit reprobus, spernam tua nomina, fastus,
nec quaeram furum more fugare famem.*

39 [II.14] **Divitiae lubricae**

*Quid peto divitias, irritamenta malorum?
Ad peccata viam, cur ego sector opes?
Omnia si subito perimit fortuna tumultu,
gaza quid est? Pulvis; pulveris umbra? Nihil!*

40 [II.24] **Avare Sors**

*Scitu haud difficile est, miserum quid reddat avarum?
Scilicet hic proprii est propria caussa mali.
Quod negat ille suis namque invidiosus amicis,
hoc cruciat mentem, nil ut habere putet.*

41 [II.31] **Fides divitiis potior**

*Magnificis superes Craesumque Midamque metallis,
nullius, ni sis mente fidelis, eris.*

(bohatství)

Střední cesta

Aby mě nesoužil bohatý majetek a ani bída,
dopřej mi, Kriste můj, stanout uprostřed nich.
Abych nepohrdal tebou a ani tvou mocí jak neřád,
ani nezaháněl hlad krádeží jako lump.

Pomíjivé bohatství

Proč chci bohatství získat, jež přece jen ke zlu vede?
Proč toužím po majetku, který následuje hřích?
Jestliže štěstěna všechno svým náhlým obratem ničí,
z pokladu je jen prach, z prachu pomíjivé nic.

Osud lakomce

Není nesnadné poznat, co lakomce nešťastným činí,
neboť je nakonec sám příčinou vlastního zla.
Závidí přátelům, lže a tak se souží v svém srdci,
že se mu nakonec zdá, jako by sám neměl nic.

Věrnost je mocnější než bohatství

Byl bys měl drahého kovu více než Krésus a Midas,
věrný když neumíš být, neplatíš docela nic.

50 [II.61] Amor insipiens

*Et sapere et stolidi sensisse pericula amoris
vix est concessum, qui parit illa, Deo.*

51 [II.62] Idem

*Et malesana Venus, rerum et sapientia victrix
vix in divino pectore conveniunt.
Est in amore furor, qui lumina mentis obumbrat,
qui facit et summos desipuisse viros.*

52 [II.63] Idem

*Novit amans amens, cupidis quid mens sua votis
optet: quid sapiat, non videt ullus amans.*

láska
žena

Nemoudrý Amor

Poznat a pochopit, že hloupá láska nástrahy skrývá,
sotva může ten bůh, který ji působí sám.

Totéž

Bláznivá Venuše, vítěz nad moudrostí, vládkyně světa,
stěží dovede mír do srdce božského vnést.
V lásce se šílenství skrývá, jež jasnost zastírá myslí,
uniknout nemůže mu ani nejmoudřejší muž.

Totéž

Bláznivý milovník ví, co v mysli si dychtivě přeje,
co však vědět by měl, není s to milovník znát.

III
BAJKY

*Ex nimio multum sitiens ardore columba
viderat appensam parietibus tabulam,
hydria qua fuerat tam vivo picta colore
et specie salsum dissimulante liquor.*

- 5 *Unde sinistra suis circumdans pocula pennis
optatae infelix approperavit aquae.
Et pictam contra praeceps allapsa tabellam,
collisa periit praecipitata gula.*

Holubice a obraz

Holubice, jež z vedra dostala velikou žízeň,
k obrazu přiletěla, který byl okrasou zdi.
Na něm v živých barvách se nádoba na vodu skvěla,
klamnou tekutost jen podobou předstírala.

- 5 Tehdy si nešťastnice vezme do křídel pohár,
dosáhne, ubožačka, na vody kýžené zdroj.
Na něj se bezhlavě vrhne, však tvrdě narazí hlavou,
náraz zlomí jí krk, rychlou nalezne smrt.

*Vox Ranae fuerat delapsa Leonis ad aures,
Ranae, quae in pigro garrit inepta lacu.
Ille diu attonitus nescit, quae bestia rauco
quodve animal tantos evomat ore sonos.
5 Exserit at tandem faucem ambitiosa loquacem,
saltat et in sicco voce coaxat agro.
Quam leo cum voltu spectarat forte superbo,
advolat et querulam protenus ungue terit.*

Lev a žába

Nejapně kvákala žába v nehybné jezerní tůni,
až její dorazil hlas k uším klidného lva.
Dlouho divil se lev, neb nevěděl, jaká to šelma
či jaké zvíře je s to vydávat takový zvuk.
5 Vystrčí nakonec ješitná žába svou žvanivou hlavu,
vyskočí z vody ven, kváká po pěšině.
Tu ji lev náhodou spatří před svou vznešenou tvář, vylétí, vytasí dráp, zabije skuhralku v mžik.